

NOWELIZACJA

KODEKSU KARNEGO

i innych ustaw pokrewnych

Zaostrzenie polityki karnej
od 1 października 2023 r.

OD KIEDY ZMIANY?

Z uwagi na dynamikę zmian, jakie nastąpiły w trakcie wprowadzania nowelizacji Kodeksu Karnego i innych ustaw pokrewnych, przed dokładną analizą treści przepisów konieczne jest krótkie usystematyzowanie historii procesu legislacyjnego Ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600 z późn. zm.).

Zgodnie z pierwotnie zakładanym trzymiesięcznym *vacatio legis*, większość wprowadzonych przepisów miała obowiązywać od marca 2023 r., za wyjątkiem tych, które dotyczyły obligatoryjnego przepadku pojazdu mechanicznego albo jego równowartości – te mają wejść w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia ustawy, tj. od 14 marca 2024 r.

Jednak nowela procedury cywilnej zawierała w swojej treści zapis o opóźnieniu planowanego wprowadzenia nowelizacji Kodeksu Karnego do **1 października 2023 r.** Co równie istotne, część zmian w Kodeksie Karnym Skarbowym oraz Kodeksie Karnym Wykonawczym zostało przesuniętych aż do **1 stycznia 2026 r.** (jego nowelizacja w dużej części weszła w życie 1 stycznia 2023 r.)

Niniejsze opracowanie stanowi rozszerzenie treści [Newslettera Prawniczego nr 10/2023](#) sporządzonego na październik 2023 o przepisy, które moc obowiązującą uzyskały w dniu 1 października 2023 r.

USTAWA COVIDOWA W KONTEKŚCIE BIEGU PRZEDAWNIEŃ SPRAW KARNYCH

W art. 28 Ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2023.1860), **uchylono kontrowersyjny prawnie art. 15zzr [1]** ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Przypomnijmy, że zgodnie z art. 15zzr [1] ustawy antycovidowej, w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w okresie sześciu miesięcy po ich odwołaniu, zawieszono bieg okresu przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe.

W związku z tym, od 1 października 2023 r. z uwagi na utratę mocy obowiązującej art. 15zzr [1] ustawy antycovidowej, zastosowanie znajdują przepisy przejściowe, z których wynika, że **tam, gdzie terminy przedawnienia już biegły, ale zostały zawieszone, będą biec dalej, zaś w sprawach, w których jeszcze nie biegły, rozpocznie się odliczanie terminów.**

Bezspornie jest to zmiana, na którą czekało wielu przedstawicieli środowiska prawniczego. Pewność prawa, zwłaszcza w kontekście praw osób oskarżonych o przestępstwa lub przestępstwa skarbowe, stanowi jedną z podstawowych zasad konstytucyjnych. Wstrzymanie biegu przedawnienia czynów zabronionych, zdaniem wielu specjalistów, było narządkiem od podstaw nieuprawnionym, a z całą pewnością zbyt długo stosowanym.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, 1855 i 2582) wprowadzono następujące zmiany:

Przekazanie sprawy innemu sądowi ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości – nowe uprawnienia prokuratorskie

Artykuł 37 k.p.k. w brzmieniu do 1 października 2023 r. nadawał Sądowi Najwyższemu wyłączone prawo do decydowania o przekazaniu sprawy do rozpoznania przez inny sąd – równorzędny pod względem właściwości rzeczowej. Powyższa zmiana mogła nastąpić na wyłączny wniosek sądu, do którego rozpoznania sprawa trafiła i tylko po uzasadnieniu woli zmiany dobrem wymiaru sprawiedliwości.

Obecnie **uprawnienie do złożenia wniosku o przekazanie sprawy innemu sądowi uzyskał również prokurator**, zaś prawodawca zobowiązał sąd do podjęcia stosownych działań w terminie **14 dni**.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 37 k.k. § 1:

Sąd Najwyższy może z inicjatywy właściwego sądu lub na wniosek prokuratora przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

§ 2. Właściwy sąd przekazuje wniosek prokuratora, o którym mowa w § 1, wraz z aktami sprawy, w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania do rozpoznania Sądowi Najwyższemu, przedstawiając własne stanowisko.

Votum separatum – zdanie odrębne

Zgodnie z art. 114 k.p.k. sędzia, chcący zgłosić zdanie odrębne, ma obowiązek wskazania przy swoim podpisie na orzeczeniu, w jakim kierunku oraz w jakiej części kwestionuje wydane w sprawie orzeczenie.

Co istotne, do 1 października 2023 r. złożenie zdania odrębnego obligowało skład sędziowski do sporządzenia uzasadnienia z urzędu, nawet w sytuacjach braku obowiązku jego wydania według przepisów prawa. Termin na sporządzenie uzasadnienia wynosił 7 dni, zaś sędzia składający zdanie odrębne, zobowiązany był do sporządzenia własnego uzasadnienia, w terminie kolejnych 7 dni.

Obecnie, choć pierwsza część dyspozycji pozostała niemal bez zmian (zmiany w treści uznać należy za stylistyczne), to **nowe brzmienie przepisu nakazuje opracowanie uzasadnienia orzeczenia** do którego zgłoszono zdanie odrębne wyłącznie w sytuacjach, gdy i tak - z urzędu – byłoby ono sporządzane.

W nowo obowiązującej ustawie **wydlużono również termin przysługujący sędziemu zgłaszającemu zdanie odrębne**, który obecnie jest tożsamy z terminem sporządzenia uzasadnienia całego orzeczenia.

Art. 114. § 1. Przy składaniu podpisu członek składu orzekającego ma prawo zaznaczyć na orzeczeniu swoje zdanie odrębne. **Wzmianka dotycząca zdania odrębnego powinna wskazywać, w jakiej części i w jakim kierunku członek składu orzekającego kwestionuje orzeczenie.**

§ 2. Zdanie odrębne może dotyczyć również samego uzasadnienia orzeczenia; wówczas zdanie to, ze wskazaniem daty jego zgłoszenia, zaznacza się przy podpisywaniu uzasadnienia. Przepis § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 3. **Uzasadnienie zdania odrębnego należy sporządzić, jeżeli sporządza się uzasadnienie orzeczenia.**

§ 4. Uzasadnienie zdania odrębnego sporządza członek składu orzekającego, który je zgłosił, **w terminie przewidzianym dla sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, a jeżeli zdanie odrębne dotyczy uzasadnienia orzeczenia - w terminie 7 dni od zgłoszenia zdania odrębnego.** Obowiązek sporządzenia uzasadnienia zdania odrębnego nie dotyczy ławnika.

§ 5. Jeżeli ustawa wymaga doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem, doręcza się również uzasadnienie zdania odrębnego. Przepis art. 100 § 7 stosuje się odpowiednio.

Prawa i obowiązki poręczyciela majątkowego

Nowelizacja Kodeksu Karnego z 2021 r. wprowadziła możliwość uzależnienia przyjęcia poręczenia majątkowego przez sąd lub prokuratora od wykazania przez osobę składającą poręczenie, źródła pochodzenia tego przedmiotu.

Nowe brzmienie art. 266 k.p.k. uwzględnia dodatkowy rygor odpowiedzialności karnej dla osoby składającej poręczenie w przypadku złożenia oświadczenia niezgodnego ze stanem faktycznym. Dodatkowo, w § 3 sformułowano **prawo podejrzanego oraz poręczyciela do złożenia zażalenia** na postanowienie prokuratora o odmowie przyjęcia przedmiotu zastosowanego przez sąd poręczenia majątkowego. Zażalenie rozpoznaje sąd wyższego rzędu nad sądem, który zastosował poręczenie majątkowe. Jeżeli poręczenie majątkowe zastosował sąd apelacyjny, zażalenie rozpoznaje ten sąd w składzie trzech sędziów.

§ 1. Poręczenie majątkowe w postaci pieniędzy, papierów wartościowych, zastawu lub hipoteki może złożyć oskarżony albo inna osoba.

§ 1a. Przedmiot poręczenia majątkowego nie może pochodzić z przysporzenia na rzecz oskarżonego albo innej osoby składającej poręczenie dokonanego na ten cel. Sąd albo prokurator może uzależnić przyjęcie przedmiotu poręczenia majątkowego od wykazania przez osobę składającą poręczenie źródła pochodzenia tego przedmiotu. **W postępowaniu przygotowawczym przyjęcia przedmiotu poręczenia majątkowego dokonuje prokurator.** Oświadczenie w przedmiocie źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia majątkowego osoba składająca poręczenie składa pod rygorem odpowiedzialności karnej, o czym należy ją uprzedzić.

§ 2. Wysokość, rodzaj i warunki poręczenia majątkowego, a w szczególności termin złożenia przedmiotu poręczenia, należy określić w postanowieniu, mając na względzie sytuację materialną oskarżonego i składającego poręczenie majątkowe, wysokość wyrządzonej szkody oraz charakter popełnionego czynu.

§ 3. Na postanowienie prokuratora o odmowie przyjęcia przedmiotu zastosowanego przez sąd poręczenia majątkowego **zażalenie przysługuje podejrzanemu i osobie składającej poręczenie**. Żażalenie rozpoznaje sąd wyższego rzędu nad sądem, który zastosował poręczenie majątkowe. Jeżeli poręczenie majątkowe zastosował sąd apelacyjny, zażalenie rozpoznaje ten sąd w składzie trzech sędziów.

Tryb postępowania przy subsydiarnym akcie oskarżenia

Według stanu prawnego obowiązującego do 1 października 2023 r., pokrzywdzony zyskiwał uprawnienie do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia w momencie, gdy prokurator wydał drugie rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania przygotowawczego.

Obecnie, zgodnie z art. 330 § 1 k.p.k., do otwarcia drogi umożliwiającej zainicjowanie postępowania z oskarżenia prywatnego, ustawodawca sformułował **nakaz uprzedniego zaskarżenia przez pokrzywdzonego postanowienia, które kolejno zostało utrzymane w mocy decyzją prokuratora nadrzędnego**.

Co za tym idzie, jeżeli w sprawie występował **więcej niż jeden pokrzywdzony**, to subsydiarny akt oskarżenia może wnieść **wyłącznie ten pokrzywdzony, który zaskarżył pierwszą decyzję prokuratora o umorzeniu śledztwa/dochodzenia**. Dodatkowo, w § 2a. prawodawca sformułował **nowe obowiązki informacyjne po stronie organów ścigania**.

Zgodnie z § 2a.: *W razie utrzymania w mocy postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia, prokurator nadrzędny przesyła pokrzywdzonemu, który spełnia warunki określone w § 2 zdanie trzecie, zawiadomienie o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia wraz z pouczeniem o treści art. 55 § 1 oraz odpis postanowienia o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia. Innego skarżącego powiadamia się o utrzymaniu w mocy postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia.*

Akt oskarżenia wniesiony przeciwko obcokrajowcowi

W polskiej ustawie karnej brak było dotąd regulacji nakazującej przetłumaczenie Aktu Oskarżenia na język urzędowy osoby oskarżonej już przy jego doręczeniu. Choć powołanie tłumacza na czas przesłuchania podejrzanego/oskarżonego, podobnie jak tłumaczenie pism procesowych z języka polskiego na język, którym posługuje się oskarżony, jest procedurą powszechnie stosowaną przez organy ścigania na każdym etapie postępowania, tak obecnie do zasad doręczania Aktu Oskarżenia ujętych w art. 338 k.p.w. **dodano § 6.** o następującej treści:

*Jeżeli oskarżony nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, **przed wydaniem zarządzenia o doręczeniu aktu oskarżenia prezes sądu lub referendarz sądowy wzywa tłumacza w celu przełożenia aktu oskarżenia na język obcy**. Oskarżonemu doręcza się odpis aktu oskarżenia wraz z tłumaczeniem.*

Powyższa zmiana stanowi wyraz dostosowania ustawy karnej do zwiększonej liczby obcokrajowców zamieszkujących obecnie terytorium Polski. Przyznać przy tym należy, iż Akt Oskarżenia inicjujący fazę postępowania sądowego jest dokumentem prezentującym istotę stawianych zarzutów, a co za tym idzie - winien być szczególnie dokładnie poddany tłumaczeniu jeszcze przed otworzeniem przewodu sądowego. Tylko w ten sposób może dojść do **efektywnej realizacji zasady prawa oskarżonego do obrony**.

KODEKS KARNY WYKONAWCZY

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm.) wprowadzono następujące zmiany:

Warunki udzielenia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego

Przesłanki uprawniające skazanego do ubiegania się o możliwość odbycia kary w systemie dozoru elektronicznego, w nowym brzmieniu ustawy zostały ograniczone wyłącznie do sytuacji wymierzenia skazanemu **kary pozbawienia wolności w wysokości maksymalnej 18 miesięcy**.

Do tej pory, z popularnej „opaski” mógł również skorzystać skazany, względem którego orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata i któremu do odbycia w zakładzie karnym pozostała część tej kary w wymiarze nie większym niż 6 miesięcy.

Według aktualnego brzmienia art. 43la. § 1.: *Sąd penitencjarny może udzielić skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostały **spełnione łącznie następujące warunki**:*

- 1) *wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku i 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 lub art. 64a Kodeksu karnego;*
- 2) *odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie szczególne względy wskazujące, że w razie odbycia kary w tym systemie nie zostaną osiągnięte cele kary;*
- 3) *skazany posiada określone miejsce stałego pobytu;*
- 4) *osoby pełnoletnie zamieszkujące wspólnie ze skazanym wyraziły zgodę, o której mowa w art. 43h § 3;*
- 5) *odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie warunki techniczne, o których mowa w art. 43h § 1.*

Warunkowe przedterminowe zwolnienie z reszty kary

Aktualny stan prawny utrzymuje dotychczas obowiązujące procedury orzekania w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia z reszty kary.

Zmianie uległy natomiast terminy, po upływie których skazany zyskuje uprawnienia do złożenia stosownego w tym zakresie wniosku oraz wymiar kary, dający podstawy do skorzystania z dobrodziejstwa zwolnienia z Zakładu Karnego przed odbyciem kary w całości.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 161.:

*§ 1. O warunkowym zwolnieniu orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. **W posiedzeniu bierze udział prokurator, a mają prawo wziąć udział w posiedzeniu skazany oraz obrońca**, a także inne osoby, którym służy uprawnienie do złożenia wniosku o warunkowe zwolnienie, jeżeli wniosek taki złożyły.*

*§ 2. Wniosek o warunkowe zwolnienie może złożyć również **dyrektor zakładu karnego lub sądowy kurator zawodowy**.*

§ 3. Jeżeli orzeczona **kara lub suma kar nie przekracza 5 lat** (uprzednio 3 lata) pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, **złożonego przed upływem 6 miesięcy** (uprzednio 3 miesiące) od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 4. Jeżeli orzeczona **kara lub suma kar przekracza 5 lat** (uprzednio 3 lata) pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, **złożonego przed upływem roku** (uprzednio 6 miesięcy) od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 5. Dyrektor zakładu karnego, składając wniosek o warunkowe zwolnienie, przesyła jednocześnie opinię sporządzoną przez administrację zakładu karnego zawierającą w szczególności prognozę kryminologiczno-społeczną. W innych przypadkach opinię tę dyrektor zakładu karnego przesyła na żądanie sądu penitencjarnego lub na prośbę skazanego składającego wniosek o warunkowe zwolnienie.

KODEKS WYKROCZEŃ

W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311 i 2581) wprowadzono następujące zmiany:

Zmiana granicy kradzieży w kontekście przestępstwa i wykroczenia

Do października 2023 r., za przestępstwo w rozumieniu Kodeksu Karnego uznawano kradzież lub przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej o wartości powyżej 500 zł. Jednocześnie, zabór rzeczy o wartości przedstawiającej w dniu kradzieży wartość niższą niż 500 zł traktowano jako wykroczenie.

Prawodawca, chcąc stanąć naprzeciw aktualnej sytuacji finansowej, w tym – wysokiej inflacji oraz regularnemu osłabieniu wartości pieniądza, zdecydował się **podnieść granicę kwotową wykroczenia w przypadku kradzieży do 800 zł**.

Obecnie, zgodnie z art. 119. § 1. k.w.:

Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 800 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Zmiana kwoty z 500 zł na 800 zł została zastosowana również przy wykroczeniu **kradzieży leśnej** (art. 120 k.w.), **paserstwa** (art. 122 k.w.), jak i **niszczenia lub uszkodzenia cudzej rzeczy** (art. 124 k.w.).

Powyższe rozwiązanie, choć prawdopodobnie stanowi wyrównanie stopnia szkodliwości społecznej czynu, jest pewnego rodzaju wyłomem od tendencji zaostrzania kar, jakie zauważamy we wprowadzonej nowelizacji. Co ciekawe, ostatnia zmiana omawianej kwoty - wówczas z ¼ minimalnego wynagrodzenia na 500 zł, miała miejsce w listopadzie 2018 r.

KODEKS KARNY

Poza zmianami omówionymi w *Newsletterze Prawniczym nr 10/2023*, w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, 1726, 1855 i 2339) wprowadza się następujące zmiany:

Zbieg nadzwyczajnego złagodzenia i obostrzenia kary lub odstąpienia od wymierzenia kary

Niejednokrotnie dochodzi do sytuacji, w których stan faktyczny sprawy może być oceniany pod kątem zaostrzenia odpowiedzialności karnej sprawcy, jak i jej złagodzenia. Może wystąpić przy tym przypadek jednoczesnego spełnienia przesłanek obostrzenia (podwyższenia), jak i złagodzenia (obniżenia) ustawowego wymiaru kary ustanowionego dla danego przestępstwa.

Dla przykładu: zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem będzie stanowić przesłankę zaostrzenia odpowiedzialności karnej sprawcy. Może się jednak zdarzyć, że do zabójstwa doszło w afekcie lub przy przekroczeniu granic obrony koniecznej, co do zasady stanowiącej przesłankę łagodzącą. Dość lakoniczna dotąd treść art. 57 k.k. nie tworzyła schematu działania w takich sytuacjach. Obecnie, do § 1., **dodano § 3-7**, które ten system formułują.

Zgodnie z § 1 (zmienionym jedynie pod względem stylistycznym):

Jeżeli zachodzi kilka niezależnych od siebie podstaw do nadzwyczajnego złagodzenia albo obostrzenia kary, sąd może tylko jeden raz karę nadzwyczajnie złagodzić albo obostrzyć, uwzględniając przy określaniu wymiaru kary łącznie zbiegające się podstawy łagodzenia albo obostrzenia.

§ 2. Jeżeli zbiegają się podstawy nadzwyczajnego złagodzenia i obostrzenia, sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary albo obostrzenie kary albo wymierza karę w granicach ustawowego zagrożenia.

§ 3. W wypadkach, o których mowa w § 1 i 2, jeżeli zbiegają się podstawy nadzwyczajnego złagodzenia lub obostrzenia kary o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym, sąd stosuje podstawę o charakterze obligatoryjnym.

§ 4. Przepisy § 1-3 w zakresie, w jakim odnoszą się do podstawy nadzwyczajnego złagodzenia, stosuje się odpowiednio do podstawy odstąpienia od wymierzenia kary.

§ 5. Jeżeli zbiegają się podstawy nadzwyczajnego obostrzenia o charakterze obligatoryjnym oraz podstawy nadzwyczajnego złagodzenia określone w art. 60 § 3 sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 6. Jeżeli zbiegają się podstawy nadzwyczajnego obostrzenia o charakterze obligatoryjnym oraz podstawy nadzwyczajnego złagodzenia określone w art. 60 § 4 sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 7. Jeżeli zbiegają się podstawy:

1) nadzwyczajnego złagodzenia oraz odstąpienia od wymierzenia kary o charakterze obligatoryjnym albo zbiegają się podstawy nadzwyczajnego złagodzenia o charakterze fakultatywnym oraz odstąpienia od wymierzenia kary o charakterze obligatoryjnym - sąd odstępuje od wymierzenia kary;

2) nadzwyczajnego złagodzenia o charakterze obligatoryjnym oraz odstąpienia od wymierzenia kary o charakterze fakultatywnym - sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary albo odstępuje od jej wymierzenia;

3) nadzwyczajnego złagodzenia kary oraz odstąpienia od wymierzenia kary o charakterze fakultatywnym - sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary albo odstępuje od jej wymierzenia albo wymierza karę w granicach ustawowego zagrożenia.

Nadzwyczajne złagodzenie kary dla osób współpracujących z organami ścigania

O nadzwyczajnym złagodzeniu kary osobie ujawniającej wobec organów ścigania dotąd nieznane informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia do czasu wprowadzenia nowelizacji decydował sąd z urzędu.

Obecnie uprawnienia sądu w zakresie orzeczenia niższego wymiaru kary dla popularnej „sześćdziesionki”, musi zainicjować **uprzednio złożony wniosek prokuratora**.

Art. 60 § 3. **Na wniosek prokuratora sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.**

Dodatkowo, ustawodawca **zmienił zasady wymierzania kary w ramach instytucji ich nadzwyczajnego złagodzenia**. Zgodnie z aktualnym brzmieniem § 6:

Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, kary łagodniejszego rodzaju **albo na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku według następujących zasad:**

1) (uchylony),

2) jeżeli czyn stanowi zbrodnię, sąd wymierza karę pozbawienia wolności nie niższą od jednej trzeciej dolnej granicy ustawowego zagrożenia,

3) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nie niższa od roku, sąd wymierza grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności,

4) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności niższa od roku, **a górną - kara pozbawienia wolności nie niższa od lat 3**, sąd wymierza grzywnę albo karę ograniczenia wolności,

5) jeżeli **czyn stanowi występki, przy czym górną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nieprzekraczająca 2 lat**, sąd odstępuje od wymierzenia kary i orzeka środek karny wymieniony w art. 39 pkt 2-3, 7 lub 8, środek kompensacyjny lub przepadek; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się.

§ 7. Jeżeli czyn jest zagrożony karą pozbawienia wolności oraz karą ograniczenia wolności lub grzywną, stosuje się odpowiednio przepis § 6.

§ 7a. Jeżeli czyn nie jest zagrożony karą pozbawienia wolności, stosuje się odpowiednio przepis §6pkt 5.

§ 8. (uchylony).

Dodatkowe zakazy dla osób skazanych na najsurowsze kary pozbawienia wolności

W ostatnim czasie, w debacie publicznej, coraz częściej poruszany jest temat zwolnień sprawców przestępstw najcięższych gatunkowo. W omawianej nowelizacji pracodawca postanowił już w wyrokowaniu dać sądowi uprawnienie do zablokowania możliwości skorzystania w przyszłości z instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia, co do zasady przysługującego sprawcy za tzw. „dobre sprawowanie” w jednostce penitencjarnej.

Obecnie **sąd przy wydawaniu wyroku skazującego na dożywotnie pozbawienie wolności, może nałożyć zakaz warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary wobec:**

- sprawcy, którego właściwości uzasadniają **obawę, że pozostawanie na wolności spowoduje trwałe niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej** innych osób,
- **recydywistów** skazanych za przestępstwo popełnione przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym – **wtedy również przy wymiarze kary co najmniej 20 lat pozbawienia wolności.**

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 77. § 1.: *Skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary tylko wówczas, gdy jego postawa, właściwości i warunki osobiste, okoliczności popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po jego popełnieniu i w czasie odbywania kary uzasadniają przekonanie, że skazany po zwolnieniu będzie stosował się do orzeczonego środka karnego lub zabezpieczającego i przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa.*

§ 2. *W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd, wymierzając karę wymienioną w art. 32 pkt 3 lub 5, może wyznaczyć surowsze ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78.*

§ 3. *Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sprawcy za czyn popełniony przez niego po prawomocnym skazaniu za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności **na czas nie krótszy niż 20 lat, sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia.***

§ 4. *Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia sprawcy, jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz właściwości osobiste sprawcy wskazują, iż jego pozostawanie na wolności spowoduje trwałe niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób.*

Dodatkowo, zmianie uległy **formalne przesłanki warunkowego zwolnienia ujęte w art. 78 k.k.** Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 78 k.k.:

*Skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu co najmniej połowy kary, a jeżeli **wymierzono karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 25 lat - po odbyciu co najmniej 15 lat kary.***

§ 2. *Skazanego określonego w art. 64 § 1 można warunkowo zwolnić po odbyciu dwóch trzecich kary, natomiast określonego w art. 64 § 2 **lub art. 64a** po odbyciu trzech czwartych kary.*

§ 3. *Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu **30 lat kary.***

Kara łączna

Zaostrzając wymiar kar jednostkowych za popełnione przestępstwa (art. 32 k.k.), **zmianie uległa także górna granica kary łącznej**. Uprzednio ustawiona na poziomie 20 lat pozbawienia wolności, obecnie **została zwiększona do lat 30**.

W paragrafie 2b art. 86 k.k. regulującym kwestie związane z karą łączną grzywny, zmianie uległa jej minimalna wysokość. Do tej pory, sąd wymierzał karę łączną grzywny „**od** najwyższej kary wymierzonej za poszczególne przestępstwa (...)”. Obecnie, granicę ustanowiono „**powyżej** najwyższej kary (...)”.

Co za tym idzie, jeśli najwyższą, jednostkowo wymierzoną karą grzywny była kara w wysokości 200 stawek dziennie, to do czasu nowelizacji ta wartość stanowiła wartość minimalną, możliwą do orzeczenia tytułem kary łącznej. Według nowych przepisów, po zamianie słowa „od” na „powyżej”, **sąd wymierzy karę łączną o wartości co najmniej 201 stawek dziennych**.

W nowym brzmieniu art. 86. k.k. § 1. :

*Sąd wymierza karę łączną w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo **30 lat** (uprzednio 20 lat) pozbawienia wolności. Jeżeli najwyższą z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest kara 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo **30 lat** (uprzednio 20 lat) pozbawienia wolności, **orzeka się tę karę jako karę łączną**. Karę pozbawienia wolności wymierza się w miesiącach i latach.*

§ 1a. (uchylony).

§ 2. Wymierzając karę łączną grzywny, sąd określa na nowo wysokość stawki dziennej, kierując się wskazaniem określonymi w art. 33 § 3; wysokość stawki dziennej nie może jednak przekraczać najwyższej ustalonej poprzednio.

§ 2a. Jeżeli chociażby jedna z podlegających łączeniu grzywien jest wymierzona kwotowo, karę łączną grzywny wymierza się kwotowo.

§ 2b. Jeżeli chociażby jedna z podlegających łączeniu grzywien została orzeczona na podstawie przepisu przewidującego wyższą górną granicę ustawowego zagrożenia tą karą niż określona w art. 33 § 1, sąd wymierza karę łączną grzywny w granicach **powyżej** (uprzednio „od”) najwyższej z kar tego rodzaju wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 4500 stawek dziennych grzywny. **Jeżeli najwyższa z podlegających łączeniu grzywien orzeczona została w wymiarze 4500 stawek dziennych lub wyższym, sąd orzeka tę karę jako karę łączną grzywny.**

§ 3. Wymierzając karę łączną ograniczenia wolności, sąd określa na nowo obowiązki lub wymiar potrącenia, o których mowa w art. 34 § 1a, a także może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 2-7a, jak również orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7.

§ 4. (uchylony).

Zmiana przepisów regulujących sposób postępowania przy wymierzeniu kary 25 lat pozbawienia wolności

W wyniku usunięcia z katalogu kar ujętych w art. 32 k.k. pkt. 4, tj. karę 25 lat pozbawienia wolności, automatycznie treść każdego przepisu, odnoszącego się do sprawców, względem których wymierzona została kara 25 lat pozbawienia wolności uległ zmianie.

Uznając ów kwestię za niebudzącą wątpliwości, poniżej przedstawiamy przykładowy artykuł, obrazujący omawiane zagadnienie.

Art. 93g. [Pobyt w zakładzie psychiatrycznym]

§ 1. Sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym wobec sprawcy określonego w art. 93c pkt 1, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on ponownie czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym.

§ 2. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 2 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania ~~karę 25 lat pozbawienia wolności~~ lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym.

§ 3. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 3 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, ~~karę 25 lat pozbawienia wolności~~, lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych.

Zmiany w pojęciu recydywy szczególnej (podstawowej i wielokrotnej)

Jednym z podstawowych elementów stanowiących podstawę do zaostrzenia odpowiedzialności sprawcy jest tzw. powrót do przestępstwa. Choć sama definicja recydywy podstawowej jak i wielokrotnej nie uległa zmianie, to zmodyfikowano wysokość kary, jaką sąd będzie mógł wymierzyć w przypadku spełnienia opisanych w niej warunków.

Z nowej treści art. 64 § 1. k.k. wynika, że jeżeli sprawca skazany za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności popełnia **w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary umyślne przestępstwo** podobne do przestępstwa, za które był już skazany, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, a może ją wymierzyć w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

Odnosząc się do recydywy wielokrotnej, ujętej w § 2. *Jeżeli sprawca uprzednio skazany w warunkach określonych w § 1 lub art. 64a, który **odbył łącznie co najmniej rok kary pozbawienia wolności i w ciągu 5 lat po odbyciu w całości lub części ostatniej kary popełnia ponownie umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, przestępstwo zgwałcenia, rozboju, kradzieży z włamaniem lub inne przestępstwo przeciwko mieniu popełnione z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia**, sąd wymierza karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.*

PODSUMOWANIE

W podsumowaniu stwierdzić należy, iż omówiona w niniejszym opracowaniu nowela stanowi **jedną z bardziej znaczących modyfikacji ustawy karnej na przestrzeni lat.**

Bezsprzecznie, poza ogólnymi zmianami dostosowującymi nieco archaiczny Kodeks Karny do aktualnej sytuacji w kraju i na świecie, tendencja wprowadzonych zmian zmierza ku zaostrzeniu kar za poszczególne przestępstwa oraz stworzeniu bardziej restrykcyjnych reguły uprawniających do skorzystania z ewentualnych dobrodziejstw ich łagodzenia.

Choć nowe brzmienie ustawy, przez specjalistów doktryny oceniane jest raczej negatywnie, to należy wyrazić nadzieję, że zwiększenie ustawowego wymiaru kary i wprowadzenie większego rygoryzmu do systemu prawnego, będzie mieć w konsekwencji walor prewencyjny i przysłuży się do zmniejszenia ilości popełnianych czynów zabronionych.

ZASTRZEŻENIE PRAWNE

Niniejsze opracowanie składa się z wykazu wybranych zmian prawa oraz komentarzy.

Zastrzegamy, że informacje zawarte w niniejszym opracowaniu mają charakter ogólny i nie stanowią opinii prawnej. W związku z czym Kancelaria nie ponosi jakiegokolwiek odpowiedzialności za wykorzystanie niniejszych informacji bez uprzedniej konsultacji.

ŚLĄZAK, ZAPIÓR I PARTNERZY

Kancelaria Adwokatów
i Radców Prawnych
spółka partnerska

Modelarska 25
40-142 Katowice
tel. + 48 32 783 88 00

www.kancelaria-szip.pl
kontakt@kancelaria-szip.pl